

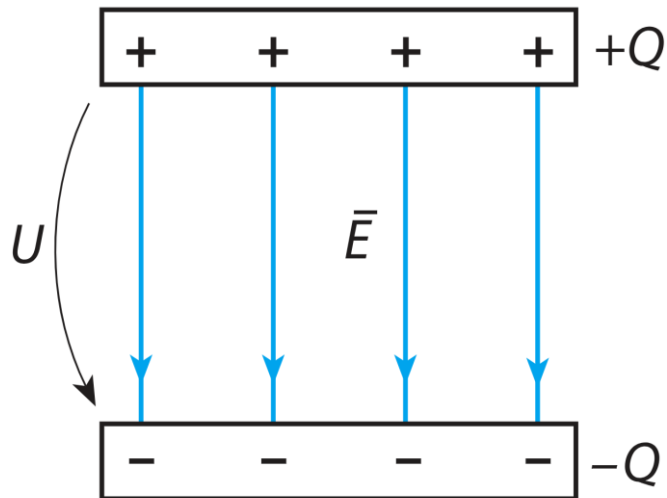
ELEKTRONIIKKA

14. Kondensaattori

15. Puolijohteet ja puolijohdekomponentit

13. KONDENSAATTORI

Mikäli virtapiirissä halutaan varastoida sähkövarauksia, käytetään kondensaattoreita. Yksinkertaisimmillaan kondensaattori koostuu kahdesta yhdensuuntaisesta johdelevystä, joilla on yhtä suuret vastakkaiset varaukset ja joiden välissä on eriste.

- Levyjen väliin syntyvä sähkökenttä E varastoi sähköenergiaa
- Varauksen varastoimiskykyä, varauskykyä kuvailee suure kapasitanssi

$$C = \frac{Q}{U}$$

- kapasitanssin yksikkö faradi ($F = C/V$)

Esim. Kondensaattorin kapasitanssi on $1,3 \mu\text{F}$ ja se kytketään 120 V :n jännitteeseen. Määritä kondensaattorin varaus.

$$C = 1,3 \cdot 10^{-6} \text{ F} \quad U = 120 \text{ V} \quad Q = ?$$

$$C = \frac{Q}{U} \Rightarrow Q = CU = 1,3 \cdot 10^{-6} \text{ F} \cdot 120 \text{ V} = 1,56 \cdot 10^{-4} \text{ C}$$

Levykondensaattorin kapasitanssi:

Levykondensaattoreilla kapasitanssi riippuu levyjen alasta A , etäisyydestä d ja eristeaineen permittiivisyydestä ϵ .

$$C = \epsilon_0 \epsilon_r \frac{A}{d}$$

ϵ_0 = tyhjiön permittiivisyys

ϵ_r = eristeen suhteellinen permittiivisyys

Esim. 2 nF:n kondensaattorin levyjen välissä on PVC-muovia ($\epsilon_r=6$) ja levyjen etäisyys toisistaan on 0,80 mm. Kuinka suuri on levyjen pinta-ala?

$$C = 2 \cdot 10^{-9} F \quad \epsilon_0 = 8,8542 \cdot 10^{-12} F/m \quad \epsilon_r = 6 \quad d = 0,80 \text{ mm} = 0,80 \cdot 10^{-3} m \quad A = ?$$

$$C = \epsilon_0 \epsilon_r \frac{A}{d} \quad \Rightarrow \quad A = \frac{Cd}{\epsilon_0 \epsilon_r} = \frac{2 \cdot 10^{-9} F \cdot 0,80 \cdot 10^{-3} m}{8,8542 \cdot 10^{-12} F/m \cdot 6} \approx 0,03 m^2$$

Kondensaattorin energia

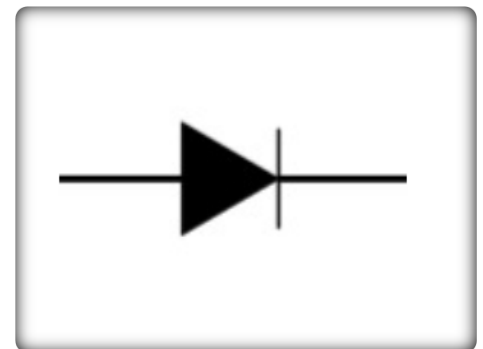
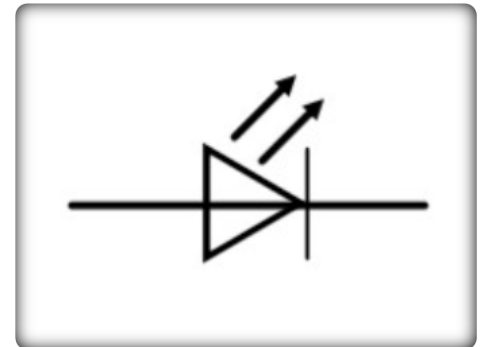
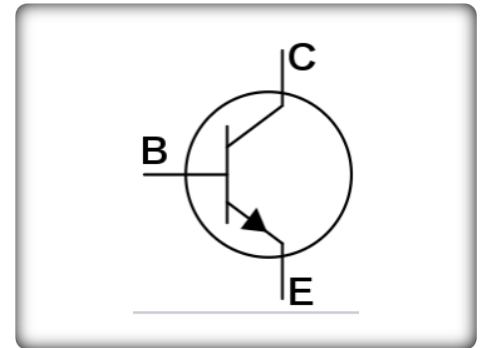
Kun jännitelähde siirtää elektroneja kondensaattoriin, se tekee työtä, joten kondensaattoriin varastoituu energiaa:

$$E = \frac{1}{2}QU$$

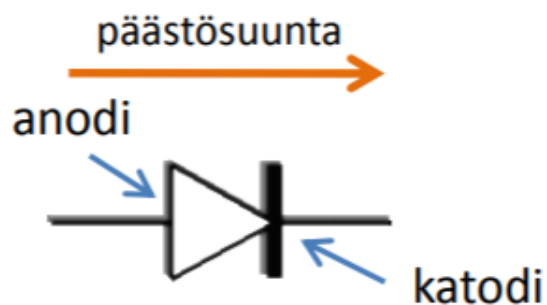
Kuinka suuri energia on ensimmäisen esimerkin kondensaattorilla?

15. PUOLIJOHTEET JA PUOLIJOHDEKOMPONENTIT

- Puolijohde ei ole sähköä johtava eikä eristävä aine. Siitä huolimatta ne ovat nykyajan elektroniikan perusta.
- Puolijohdeiden sähkönjohtokykyyn voidaan vaikuttaa lisäämällä niihin epäpuhtauksia.
- Tärkeimpiä elektroniikassa käytettäviä puolijohdeita ovat gallium, germanium ja pii.
- Puolijohdekomponentteja ovat esim. diodit, transistorit ja mikropiirit.
  - Kooltaan pieniä, käyttöjännite on pieni, käyttöikä on pitkä

- Diodi on keskeinen elektroniikan komponentti, joka päästää sähkövirran kulkemaan lävitseen vain yhteen suuntaan, päästösuuntaan.
- Sähkövirta ei kulje diodin läpi vastakkaiseen estosuuntaan, paitsi jos jännite kasvaa liikaa, jolloin tapahtuu läpilyönti ja diodi tuhoutuu.
- Diodin napoja kutsutaan anodiksi (+) ja katodiksi (-).
- Diodia käytetään esimerkiksi vaihtovirran tasasuuntaukseen.

- Kullakin diodilla on sille ominainen minimijännite eli kynnySJännite.
- LED eli hohtodiodi on diodi, jonka puolijohdemateriaali säteilee (näkyvää) valoa kynnySJännitteen ylittyessä
  - Käytännössä ikuinen käyttöikä
  - Hyvin pieni tehon kulutus
  - Puolijohdemateriaali määrää valon värin (jota voidaan edelleen muokata pinnan kalvoilla)

